

Willibrord en Bonifatius. Waren ze ooit in Nederland?

Werner van Hoof

In 2004 verscheen het eerste deel in de reeks 'Vergeten verleden'. De redactie wil met deze reeks de geschiedenis van de Lage Landen vanaf de Romeinse tijd tot de tiende eeuw onder de aandacht brengen. Zij zijn ervan overtuigd dat de geschiedschrijving over deze periode vaak gebaseerd is op documenten met twijfelachtige authenticiteit. Hierdoor zijn er volgens hen te weinig harde bewijzen voor wat over deze periode algemeen als waar wordt beschouwd. Deze reeks wil een bijdrage leveren tot een opener discussie- en onderzoeksklimaat aangaande het eerste millennium. Om dit doel te bereiken wil men het onderzoek van 'traditionele' en 'conventionele' vorsers plaatsen tegenover 'alternatieve' zienswijzen. Dit impliceert dat bijdragen van zowel vakhistorici als amateur-onderzoekers aan bod komen. Door deze twee werelden naast elkaar te plaatsen wil de redactie komen tot een andere presentatie van de feiten, of zoals ze het zelf formuleren; "minder verhullend en minder misleidend."

Het eerste deel van deze reeks is gewijd aan de Willibrord en Bonifatius, twee missionarissen uit de 7de-8ste eeuw. De publicatie is historisch-geografisch van aard. Centraal staat de vraag naar de lokalisering van de plaats *Traiectum*. Deze locatie speelde in het leven van beide heiligen, een belangrijke rol. Van hieruit werd ondermeer de kerstening van de Friezen ondernomen. Volgens de samenstellers is de discussie rond de juiste locatie van *Traiectum* aan een herziening toe. De correcte lokalisering is, volgens de redactie, van groot belang voor de juiste interpretatie van heel wat andere historische feiten. 'Klassieke' historici zijn het er al langer over eens dat *Traiectum* overeenkomt met het huidige Utrecht. In deze publicatie is het de stem van de amateur-onderzoeker die aan bod komt.

In het eerste hoofdstuk geeft Ton Spamer een overzicht van een aantal argumenten die pleiten voor de klassieke, Utrechtse variant. In de hoofdstukken 2, 3 en 4 geven achtereenvolgens Hans Kreijns, Joep Rozemeyer en Joël Vandemaele hun argumenten voor andere locaties. Voor hen is *Traiectum* te situeren in resp. Maastricht, Antwerpen en een locatie in Noordwest Frankrijk. Alle auteurs doen dit aan de hand van een (her)bevraging en (her)interpretatie van de bronnen en de literatuur aangevuld met archeologisch onderzoek.

In hoofdstuk 5 gaat Gerrit Hekstra op zoek naar sporen van de missiонерing van de Friezen ten tijde van Willibrord en Bonifatius. Hierbij

vertrekt hij van de archeologische en aardrijkskundige bronnen. De centrale vraag in zijn bijdrage is of beide heiligen wel ooit in Friesland zijn geweest. Volgens de auteur is dit zeer onwaarschijnlijk. De hele Bonifatius-traditie in Friesland, en in het bijzonder in de stad Dokkum, moet dan ook eerder als constructie dan als historisch feit worden gezien.

Het laatste hoofdstuk kaart de problematiek van zogenaamde 'vervalsingen' aan. Ad Maas en Paul van Overbeek trekken een aantal conclusies, gemaakt op basis van geschreven bronnen over het leven van Willibrord en Bonifatius, in twijfel. Bij uitbreiding stellen zij vragen bij zowat alle geschreven bronnen uit die periode. De auteurs pleiten ervoor deze bronnen in regel niet te vertrouwen zonder ze daarom totaal te verwerpen binnen het onderzoek. Dat is ook wat de redactie van het boek in haar slotconclusie onderschrijft. Zij pleiten voor een breed opgezette en interdisciplinaire geschiedenisbeoefening.

De redactie heeft met dit boek op een onbevangen manier enkele hypothesen willen voorstellen. Hierbij aansluitend doen zij een oproep aan andere onderzoekers om over deze hypothesen in discussie te treden. De reacties hierop zullen in belangrijke mate de relevantie van deze reeks 'Vergeten verleden' bepalen. Tot slot nog meegeven dat het boek sober is uitgegeven. De illustraties beperken zich voornamelijk tot kaarten. Deze zijn jammer genoeg niet altijd even kwaliteitsvol afgedrukt. De teksten zijn vlot geschreven en telkens voorzien van een voetnotenapparaat. Er is een uitgebreid register.

Maas, A., Jochems, J., Laenen, A., de Ridder, P. en Eloy, A. (red.), *Willibrord en Bonifatius. Waren ze ooit in Nederland? (SEM-reeks Vergeten verleden deel 1)*, Papieren Tijger/Mens & Cultuur Uitgevers, Breda/Gent, 2004; 135 blz.